

Göksholms slott

Stora Mellösa socken, Örebro kommun, Närke

Ommålning/renovering fönster 2008-2009

Charlott Torgén

Örebro läns museum
Rapport 2009:5

INLEDNING	3
Administrativa uppgifter	3
BYGGNADSBESKRIVNING	4
Före åtgärd.....	4
Utförda åtgärder	5
Antikvariska ställningstaganden/kommentarer	5
BILDDOKUMENTATION	7
Fotoprotokoll.....	7
Bilder före åtgärder.....	8
Bilder efter åtgärder	11

Inledning

Göksholms slott är beläget invid sjön Hjälmarens på en udde. Slottet som är byggnadsminne, är ett av landets bäst bevarade medeltida slott som fortfarande är privatbostad.

Under åren 2008-2009 erhöll fastighetsägaren statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag för ommålning/renovering av fönsterbågarna på slottet. På uppdrag av fastighetsägaren har Örebro läns museum utfört den antikvariska kontrollen genom besök på plats inför arbetenas början samt efter att de slutförts. Under arbetets gång har fortlöpande kontakt hållits med såväl entreprenör som fastighetsägare. Skriftliga antikvariska anvisningar lämnades inför arbetena.

Arbetet har bestått i ommålning av fönsterbågar och jalousier samt viss renovering av jalousierna. Även ytterporten med överljus på byggnadens norra sida har åtgärdats. Vis slutbesiktningen var alla arbeten färdigställda och det kunde konstateras att de utförts enligt Länsstyrelsens beslut och de antikvariska anvisningar som lämnats, men med vissa anmärkningar. Vid slutbesiktningen regnade det varför mycket få bilder blev tagna.

Administrativa uppgifter

<i>Diarienummer:</i>	2008.220.360
<i>Länsstyrelsens diarienummer:</i>	434-03787-2008
<i>Entreprenörer:</i>	Krafft Måleri AB
<i>Antikvarisk kontrollant:</i>	Örebro läns museum Charlott Torgén
<i>Utförandeperiod:</i>	augusti 2008-juni 2009
<i>Antikvarisk kontroll:</i>	2008-08-20
<i>Slutbesiktning:</i>	2009-07-09
<i>Registrerade bilder:</i>	OLM_2008_20_1-31, Charlott Torgén

Bild på framsidan, Norra fasaden före åtgärder OLM_2008_20_26

Byggnadsbeskrivning

På en udde i sjön Hjälmarren ligger Göksholms slott med anor från 1200-talet. Under århundradena har byggnaden genomgått flera förändringar men de äldsta delarna av byggnaden härstammar från 1200-talet. En större ombyggnation genomfördes under 1500-talets senare del och på 1800-talet fick byggnaden sina stora fönster samt låga sadeltak. Under åren 1948-54 genomgick slottet en större restaurering såväl exteriört som interiört, ledd av Erik Lundberg

Byggnaden har ett kraftigt murverk av tegel med vitputsade fasader. Grunden utgörs av natursten. Äldre detaljer i murverket lyftes fram vid renoveringen som genomfördes 1948-54. På norra, södra och västra fasaden har byggnaden symmetriskt placerade fönsteröppningar. Det finns även ett par mindre fönsteröppningar på nora och södra fasaden. På östra sidan av huset är fönstren färre och mer osymmetriskt placerade. Genomgående för fönsteröppningarna är dock att öppningarna på nedersta våningen är lägre för att sedan bli högre och högre ju högre upp i byggnaden man kommer.

Före åtgärd

Fönster

Fönstren bestod av två eller fyra lufter där rutorna delats in med spröjs av trä så att fyra, sex eller åtta rutor bildats. Fönstren med fyra rutor satt på den nedre våningen. Våningen ovanför hade fönster med sex rutor och sist samt längst upp kom fönstren med åtta rutor. Fönstren med sex respektive åtta rutor hade, förutom mittpost, en tvärpost ovanför de nedersta fyra rutorna.

Fönstren var troligtvis från omkring 1930 och de renoverades senast 1990. De slipades då rena från all färg samt målades. De målades i Göksholmsgrönt, en mörkt grönbå kulör, enligt fastighetsägaren. Fönstren var kittade med silikonkitt. På några ställen hade glaset ersatts med till skivor av något slag för att till exempel hålla en fläkt.

Det fanns även några mindre fönsteröppningar. Vissa av dessa hade båge och karm av trä medan andra satt inmurade i murverket.

Överljuset ovanför porten i norra fasaden hade en båge av ek. Det var spröjsat i mindre rutor med blyspröjs och hade munblåst glas. Någon ruta var här trasig.

Dörrar

På södra sidan fanns en glasad dörr till en altan. Dörren bestod av en pardörr där vardera dörrblad var uppdelat i åtta rutor med spröjs av trä. Dörren var målad i samma kulör som fönsterbågarna.

Norra sidans ytterport var av ek samt oljad.

Jalusier

På södra sidan omgavs ett av fönstren samt dörren till altanen av jalusier av trä. Dessa var målade i samma kulör som fönsterbågarna. Delar av dessa var skadade.

Utförda åtgärder

Fönster

Fönsterbågarna skrapades rent från löst sittande färg. Kittet kompletterades vid behov med nytt silikonkitt. Några bågar försågs med nytt maskindraget glas då det befintliga glaset var mycket repigt eller då det satt någon form av skiva i bågen i stället för glas.

Bågarna målades på plats med linoljefärg i kulören NCS S8010-G10Y.

Bågen i överljuset ovanför norra porten slipades och oljades. De trasiga rutorna ersattes med nytt munblåst glas. Det är något gulare till färgen än det befintliga

Dörrar

Den glasade dörren målades lika fönsterbågarna.

Norra sidans ytterport slipades och oljades.

Jalusier

De rötskadade delarna på jalusierna togs bort och nytt virke i samma dimensioner och med samma yta fogades in i den befintliga konstruktionen. Jalusierna målades lika fönsterbågarna. De hängde tidigare något skevt vilket man trodde berodde på att fästena hade släppt något. Vid slutbesiktningen satt jalusierna fortfarande något snett. Beslagen har lite olika dimensioner vilket troligtvis gör att jalusierna inte hänger helt rakt.

Antikvariska ställningstaganden/kommentarer

Diskussioner fördes kring valet av kitt inför arbetena. Fönstren var kittade med silikonkitt och då dessa arbeten inte var bestod av en större renovering utan mer underhållsmålning. Därför godkändes silikonkitt för komplettering/bättring där så behövdes. Vid en större renovering av fönstren bör man dock överväga att använda linoljekitt.

Vid slutbesiktningen godkändes arbetena med några få anmärkningar. Färgen hade på jalusierna strukits något för tjockt, vilket resulterat i att färgen runnit och bildat små droppar på spjalornas nederkant. På fönsterbågarna hade färgen även strukits så

att den kommit på innerbågen samt på vissa ställen mycket ojämt över kittfalsen och ut på fönstret.

Vid slutbesiktningen regnade det kraftigt varför mycket få bilder togs.

För Stiftelsen
Örebro läns museum

Charlott Torgén

Bilddokumentation

Fotoprotokoll

Acc.nr. OLM_2008_20_1-31

Objekt: Göksholm slott

Ort: Stora Mellösa

Gata/kvarter/fastighet:

Stad:

Socken: Stora Mellösa

Kommun: Örebro

Län: T

År: 2008-2009

Motiv: Göksholms slott, ommålning/renovering av fönster

1-4: Fönster och jalousier efter ommålning

5 och 7: Ytterport, norra fasaden, med överljus efter renovering.

8: Norra fasaden efter att fönstren målats om.

9: Fönster före åtgärder.

10-11: Västra fasaden, fönster före åtgärder.

12: Fönster före åtgärder.

13: Dörr, västra fasaden.

14: Fönster före åtgärder.

15-16: Södra fasaden, fönster före åtgärder.

17-21: Fönster och jalousier före åtgärder.

22: Östra fasaden, fönster före åtgärder.

23: Fönster före åtgärder.

24: Ytterport östra fasaden.

25: Fönster före åtgärder.

26: Norra fasaden före åtgärder.

27: Fönster före åtgärder.

28-31: Ytterport, norra fasaden, och överljus före åtgärder.

Foto: Charlott Torgén

Övrigt: Diarienumr. 2008.220.360

Bilder före åtgärder

Norra fasaden före åtgärder.

Södra fasaden före åtgärder.

Östra fasaden före åtgärder.

Fönster före åtgärder.

Jalusier och dörr till altan före åtgärder.

Beslag till jalousier före åtgärder.

Ytterport med överljus i norra fasaden, före åtgärder.

Mindre fönsteröppning.

Bilder efter åtgärder

Norra fasaden efter åtgärder.

Fönster efter åtgärder.

Fönster och jalousier efter åtgärder.

Fönster efter åtgärder.

Jalousier efter åtgärder.

*Ytterport och överljus på norra sidan,
efter åtgärder.*